

Cinsiyet Eşitliği Endeksi, çok yönlü bir kavram olan cinsiyet eşitliğinin karmaşıklığını kullanıcı dostu ve kolay yorumlanabilen bir ölçü haline getiren benzersiz bir ölçüm aracıdır.

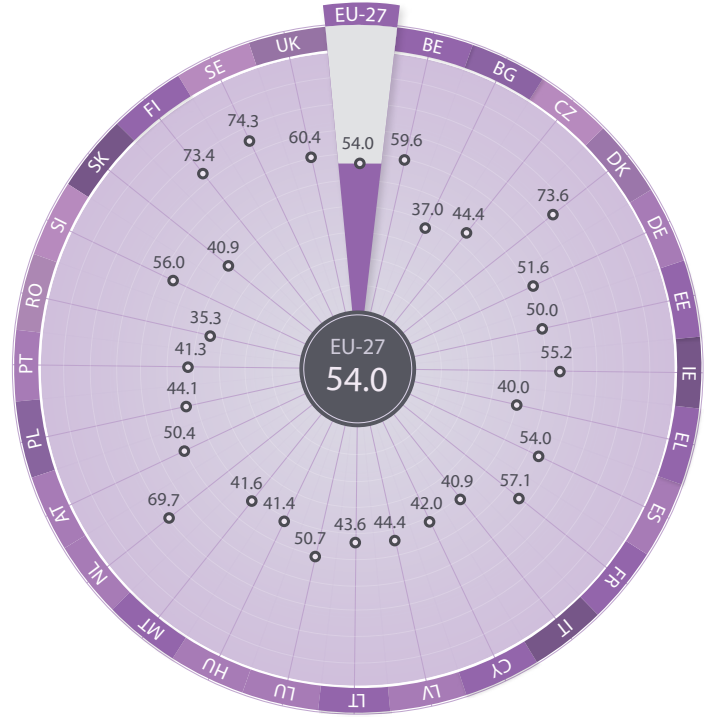
Bu endeks, cinsiyet göstergelerinin, kavramsal bir çerçeveye göre, tek bir özet ölçü halinde bir araya getirilmesiyle meydana gelir.

Altı ana alandan (iş, para, bilgi, zaman, güç ve sağlık) ve iki uydu alandan (kesişen eşitsizlikler ve şiddet) oluşmaktadır.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi, AB27 ve Devletler'inin 2010 yılında tam bir cinsiyet eşitliği sağlamaya ne kadar uzak (ya da yakın) olduklarını ölçmektedir. Hem Üye Devletler hem AB27 seviyesinde sonuçlar ortaya koymaktadır. Cinsiyet Eşitliği Endeksi ayrıca her bir alan ve alt alan için de sonuçlar sunar.

Endeks, cinsiyet ayrımının hem kadınlar hem erkekler için olumsuz bir duruma işaret etmesi halinde pozitif olarak algılanamayacağından emin olarak, başarı seviyelerine göre intibak eden cinsiyet ayrımını ölçmektedir. Cinsiyet Eşitliği Endeksi, Üye Devletlere 1, tamamen eşitsizlik, ila 100, tam eşitlik, arası puanlar verir.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi Puanları

Arka Plan ve Politika Çerçevesi

Kadın-erkek eşitliği, Avrupa Birliği'nin temel değerlerinden biri olup Antlaşmalarında ve Temel Haklar Şartı'nda öne çıkarılmıştır. AB, cinsiyet eşitliği ilkesinin uluslararası seviyeden ve AB seviyesinden ulusal, bölgesel ve yerel seviyelere doğru süzülmesinde kritik rol oynar. Zaman içinde ve çeşitli alanlarda, Avrupa Birliği'nde ve Üye Devletler'de cinsiyet eşitliğini iyileştirme amaçlı belirli politikalar geliştirilmiştir. Cinsiyet eşitliği seviyesini, uluslararası ve ulusal seviyede ilgili öncelik alanlarında ölçmek için, dünya çapında farklı izleme araçları geliştirilmiştir. Ancak, bunların hiçbirisi cinsiyet eşitliğini Avrupa Birliği politika çerçevesi içinde ölçme amacıyla hazırlanmamıştır.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ne yönelik ihtiyaç ilk kez Avrupa Komisyonu'nun 2006-2010 Kadın-Erkek Eşitliği İçin Yol Haritası'nda ortaya konulmuş ve ardından Komisyon'un 2010-2015 Kadın-Erkek Eşitliği Stratejisi İçin Hareket Planı'na dâhil edilmiştir. Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, cinsiyet eşitliğinin çok yönlü gerçekliğini yansıtan ve Avrupa Birliği politika çerçevesine yönelik biçimde özel olarak hazırlanacak bileşik bir gösterge oluşturma görevini üstlenmiştir. Bu görev, Enstitü'nün 2010-2012 Yarı Yıl Çalışma Programı kapsamındaki ana görevlerinden biridir. Cinsiyet Eşitliği Endeksi 2010'da başlatılmış ve Brüksel'de 13 Haziran 2013 tarihinde lansmanı yapılmıştır.

Neden Cinsiyet Eşitliği Endeksi?

- anlaşılması ve iletilmesi kolay birleşik bir cinsiyet eşitliği ölçüsü sağlamak
- Avrupa Birliği'nde ve Üye Devletler'de cinsiyet eşitliğini ölçen ihtiyaca uygun olarak hazırlanmış birleşik bir gösterge vermek
- ele alınan bir Üye Devlet'in cinsiyet eşitliği sağlamaya ne kadar yakın olduğunu değerlendirmede karar mercilerine yardımcı olacak bir araç sağlamak
- farklı cinsiyet eşitliği öncelik alanları arasında anlamlı karşılaştırmalar yapılmasına olanak tanımak
- cinsiyet eşitliği alanından zaman içinde edinilen başarıları ölçmek

Cinsiyet Eşitliği Endeksi Alanları

İş

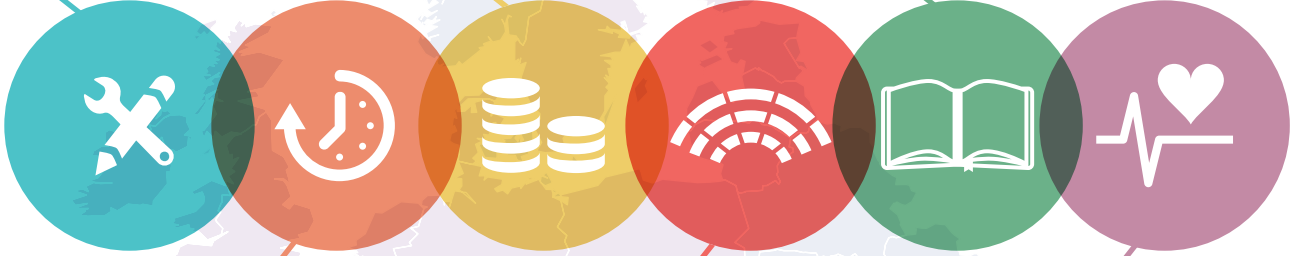
İş alanı, Avrupa işgücü pazarında kadınların ve erkeklerin konumu ile ilgilidir. İşgücü pazarına katılım, iş yaşamı süresi, sektörel ayrımcılık şekilleri ve çalışma saatlerinin esnekliği, işyerinde eğitim, sağlık ve güvenlik dahil olmak üzere iş kalitesi alanlarında cinsiyet ayrımını ölçer.

Para

Para alanı, kadınlar ve erkekler arasında mali kaynaklar ve ekonomik durum açısından eşitsizlikleri ölçer. Kazançlar ve gelirin yanı sıra gelir dağılımı ve yoksulluk riski taşımama hususlarındaki farkları ölçer.

Bilgi

Bilgi alanı, eğitim ve öğrenim açısından kadınlarla erkekler arasındaki farklılıkları gösterir. Bu alan yüksek öğrenim yapma, ayrımcılık ve yaşam boyu öğrenme hususlarındaki farkları ölçer.

Zaman

Zaman alanı ekonomik faaliyetler, bakım faaliyetleri ve diğer sosyal faaliyetler (kültürel, yurttaşlıkla ilgili, vb. dahil) arasındaki dengeye odaklanmaktadır. Çocuk bakımı ve ev işlerine harcanan zaman açısından cinsiyet ayrımı dâhil para alınmadan yapılan faaliyetlere ve aynı zamanda kültürel faaliyetler, dinlenme faaliyetleri ve yardım faaliyetleri gibi yaşamın diğer yönlerindeki faaliyetlere harcanan zamanı ölçer.

Güç

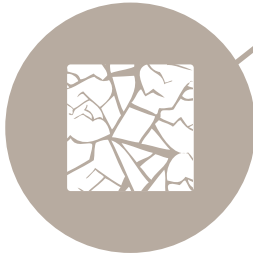
Bu alan, kadınların karar verme sürecine katılmamasının cinsiyet ayrımını ne geniş ölçüde etkileyebileceğini araştırır. Politik ve ekonomik sahalarda kadınların ve erkeklerin temsili arasındaki farkları ölçer.

Sağlık

Sağlık alanı, sağlık durumu ve sağlık kuruluşlarına erişim açısından kadınlar ve erkekler arasındaki farklara odaklanır. Kişinin kendi sağlığını nasıl algıladığı, ortalama ömür ve kişinin ömründeki sağlıklı geçen yıllar arasındaki farklılıklar ile tıbbi ihtiyaçlar ve diş ile ilgili ihtiyaçların karşılanması arasındaki cinsiyete dayalı farklılıkları ölçer.

Kesişen Eşitsizlikler

Kesişen eşitsizlikler, iki uydu alandan ilkidir. Bu alandaki değerler, endeksin nihai puanı hesaplanırken dikkate alınmaz. Kadınlar ve erkekler homojen gruplar olarak kabul edilemediğinden, bu alan açıklayıcı gruplar olarak yabancu bir ülkede doğanlar, daha yaşlı çalışanlar, yalnız ebeveynler ve bakım rolü üstlenenler arasındaki istihdam oranları açısından cinsiyet ayrımını araştırarak, cinsiyet ayrımını etkileyebilecek diğer özellikleri inceler.

Şiddet

Şiddet, ikinci uydu alanıdır. Kavramsal olarak, kadınlara karşı cinsiyete dayalı şiddeti ele alır ve ayrıca cinsiyet eşitliği açısından gelişimin olmamasına dayanak oluşturan tutumlara, normlara ve şablonlara odaklanır. Uydu alan olarak, Cinsiyet Eşitliği Endeksi puanına eklenmez. Veri olmaması nedeniyle boştur. Yine de şiddet, cinsiyet eşitliğinde kritik bir alandır ve bu nedenle bu alanın boş olması, veri toplama alanındaki boşlukların ele alınması için acil bir çağrı olarak görülmelidir.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi Puanları

Ülke	Endeks	İş	Para	Bilgi	Zaman	Güç	Sağlık
BE	59.6	66.4	79.3	54.7	45.3	45.2	94.1
BG	37.0	49.9	40.7	32.0	17.3	33.8	84.5
CZ	44.4	71.6	59.3	37.3	23.2	29.6	89.6
DK	73.6	81.6	79.2	75.1	64.9	60.0	91.8
DE	51.6	72.5	76.3	44.1	41.6	28.0	89.5
EE	50.0	64.6	49.1	53.0	51.4	27.5	83.8
IE	55.2	71.0	77.0	52.8	53.4	26.5	96.4
EL	40.0	59.7	63.3	36.7	17.4	24.4	92.4
ES	54.0	61.3	60.7	53.5	33.8	47.2	90.7
FR	57.1	67.0	75.9	49.4	35.8	50.3	90.6
IT	40.9	60.6	68.2	32.1	33.0	18.6	90.8
CY	42.0	68.7	74.1	52.9	25.3	12.2	91.1
LV	44.4	54.9	42.0	38.8	35.2	38.6	77.1
LT	43.6	61.0	41.5	47.4	24.1	32.1	84.9
LU	50.7	66.4	90.9	61.1	48.9	14.7	93.9
HU	41.4	55.9	54.4	35.1	32.5	24.4	83.7
MT	41.6	55.0	68.2	34.0	37.5	18.7	93.2
NL	69.7	73.1	82.5	65.5	71.3	52.2	94.7
AT	50.4	73.9	77.9	44.6	40.0	24.3	91.6
PL	44.1	61.4	52.2	44.0	20.9	34.5	82.6
PT	41.3	66.2	56.3	30.4	22.4	30.6	84.5
RO	35.3	60.4	39.0	28.8	17.8	24.9	84.0
SI	56.0	69.1	70.2	51.4	49.1	36.0	88.7
SK	40.9	61.0	53.7	35.0	17.8	33.1	85.8
FI	73.4	82.0	78.4	67.0	63.8	68.8	89.9
SE	74.3	78.6	80.2	66.3	63.9	74.3	93.1
UK	60.4	76.6	74.3	68.8	43.2	35.2	95.4
AB-27	54.0	69.0	68.9	48.9	38.8	38.0	90.1

Temel Bulgular

Cinsiyet Eşitliği Endeksi puanları, AB genelinde, **cinsiyet eşitliğinin halen gerçeklikten uzak olduğunu** ve en sorunlu alanların güç, zaman ve şiddet alanları olduğunu göstermektedir.

İş Kadınların işgücü pazarına katılımı daha az olasıdır ve ayrımcılık şekilleri varlığını korumaktadır. İş kalitesinin cinsiyete duyarlı şekilde ölçülmesi, herkes için daha iyi işler sağlanması için elzemdir.

Para Kadınlar arasında kazançların ve gelirlerin düşük olması, daha fazla yoksulluk riskine ve daha fazla gelir eşitsizliğine yol açmaktadır. Bireysel seviyeden ziyade hane seviyesinde göstergelere ihtiyaç vardır.

Bilgi Kadınların eğitim alanındaki başarıları erkeklerinkinden fazla olmasına karşın, ayrımcılık şekilleri devamlılık göstermektedir. Bununla beraber, yaşam boyu öğrenmeye katılım düşük seyretmektedir ya da yüksek olduğu yerlerde büyük ölçüde kadın katılımı mevcuttur.

Zaman Zamanın cinsiyetlere göre bölünmesinde halen farklılıklar mevcuttur; kadınların bakım faaliyetlerindeki sorumluluğu orantısız şekilde daha fazladır; ayrıca diğer faaliyetlere zaman ayırma konusunda da eşit olmayan bir bölünme mevcuttur.

Güç Karar verme alanında AB'de büyük ölçüde dengesizlik mevcuttur; hem politik hem ekonomik alanlarda cinsiyet eşitliği seviyeleri düşüktür ve sosyal gücü ölçmek için uygun göstergeler bulunmamaktadır.

Sağlık Sağlık durumunda küçük farklılıklar devam etmesine karşın, sağlık kuruluşlarına erişim dahil, cinsiyet farklılıkları düşük seviyededir. Sağlığı etkileyebilecek cinsiyet ayrımları ölçülemez.

Şiddet Kadınlara karşı cinsiyete dayalı şiddeti ve ayrıca cinsiyet rollerinin altında yatan tutumları, normları ve şablonları ölçmek için uyumlu ve karşılaştırılabilir cinsiyet göstergeleri mevcut değildir.

Kesişen eşitsizlikler Farklı gruplar içinde kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikler, bu hususlar cinsiyet eşitliğinin farklı seviyeleri ile bağlantılı olduğundan, önem taşımaktadır.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi'nin 2015 yılında ilk kez güncellenmesi ile birlikte zaman içindeki karşılaştırmanın yapılması, Üye Devletler'in cinsiyet eşitliği alanında kaydettikleri ilerleme için çok değerli bir değerlendirme ortaya koyacaktır.

Yöntembilim

Cinsiyet Eşitliği Endeksi, ölçülen çok yönlü kavramın modeline dayanarak münferit göstergelerin derlenmesi ile elde edilmiştir. Diğer bir deyişle, karmaşık bir gerçekliğin özetini sunmayı amaçlayan bir dizi göstergenin matematiksel kombinasyonudur.

Birleşik göstergelerin yapımı, pek çok tercih yapılmasını gerektiren farklı evrelerden oluşur. Çıktının değerini artırmak için, sağlam istatistiksel ilkelere dayanan güçlü ve şeffaf bir yöntemle çalışılması çok önemlidir. Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ni hesaplamak için kullanılan yöntem, OECD ve Avrupa Komisyonu (Ortak Araştırma Merkezi) tarafından 2008¹ yılında geliştirilen yaygın ve uluslararası alanda kabul görmüş prosedürü temel alır. Bu prosedür on adımdan oluşmaktadır:

1. Ölçülenleri tanımlayan ve yapılandıran ve değişkenlerin anlamlı bir indeks için seçilmesi ve kombinasyonu için temel oluşturan teorik bir çerçeve geliştirmek.
2. Analitik doğruluk, ölçülebilirlik, ülke kapsamı, ülkeler arası karşılaştırma ve göstergelerin ilişkili olması hususlarına göre değişkenlerin seçilmesi.
3. Tüm ülkeler için eksiksiz bir veri kümesi elde etmek için eksik verilerin isnat edilmesi.
4. Veri kümesinin genel yapısını incelemek, uygunluğunu değerlendirmek ve müteakip metodolojik seçimlere rehberlik etmek için çok değişkenli analizler yapmak.
5. Gerekli olduğu durumlarda, değişkenlerin karşılaştırılabilir olmasını sağlamak için verileri standartlaştırmak.
6. Hem temeli oluşturan model hem de çok değişkenli analiz sonuçlarına göre göstergeleri ağırlıklandırmak ve toplamak.
7. Endeks geliştirilirken olası tüm belirsizlik kaynakları açısından endeksin sağlamlığını değerlendirmek için belirsizlik ve hassaslık analizi gerçekleştirmek (imputasyon seçimi, normalleştirme, ağırlıklandırma veya toplama yöntemleri).
8. Hangi alan ve alt alanların endeks sonuçlarını etkilediğini analiz etmek için verilere dönmek.
9. Diğer değişkenler ve yaygın olarak kullanılan göstergeler ile olası ilişkiyi belirlemek.
10. Endeksin sonuçlarını net ve düzgün bir şekilde sunmak ve dağıtmak.

Bu on rehber ilke, Cinsiyet Eşitliği Endeksi'nin güçlü bir teorik çerçevenin sağlamlığı ile tutarlı şekilde güçlü ve şeffaf metodolojik seçimlere dayanmasını sağlar.

Bu yöntem bilimi ulusal ve bölgesel seviyede ulusal istatistik ofisleri, akademisyenler veya STK'lar tarafından kopyalanabilir.

Cinsiyet Eşitliği Endeksi'nin Özgün Özellikleri ve Faydaları

Cinsiyet Eşitliği Endeksi:

- Kadının güçlendirilmesi yaklaşımı yerine cinsiyet yaklaşımı benimser;
- Cinsiyet eşitliğinde daha kapsamlı bir çerçeveyi temel alır;
- Potansiyel cinsiyet göstergelerini kullanarak veri bulunulmadığı boşluklara işaret eder ve tüm Üye Devletler için hem mevcut hem de cinsiyete göre ayrılmış uyumlu, karşılaştırılabilir ve güvenilir veri sağlanması için çağrıda bulunur;
- Zaman içinde ve AB genelinde karşılaştırma yapma imkanı sağlayarak, cinsiyet eşitliği politikalarını desteklemek için kullanılabilir.

¹ OECD, Avrupa Komisyonu, Ortak Araştırma Merkezi, Birleşik Göstergelerin Oluşturulması Hakkında El Kitabı: Yöntembilim ve Kullanıcı Rehberi, hazırlayan Nardo, Salsana, Saltelli & Tarantola (EC/JRC), Hoffman & Giovannini (OECD). OECD yayın kodu: 302008251El. <http://ipsc.jrc.ec.europa.eu/?id=742>

Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), AB'nin cinsiyet eşitliği bilgi merkezidir. EIGE, karar mercilerine ve tüm ilgili kuruluşlara Avrupa'da cinsiyet eşitliği hakkında belirli bir uzmanlığın yanı sıra karşılaştırılabilir ve güvenilir veri sağlayarak, kadın-erkek eşitliğini tüm Avrupalılar için bir gerçeklik haline getirme çabalarında destek olmaktadır.

Daha fazla bilgi için: <http://eige.europa.eu>

Bizimle iletişime geçin: index@eige.europa.eu

ISBN 978-92-9218-489-6

doi:10.2839/76863